



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ  
Theologiæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

2 Vtrum effectus, seu actus legis sint imperare, uetare, permittere, &  
punire, ut Legisperitus dicit.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

virtuti principis, q̄ ci  
uis, cū in virtute bo-  
ni viri claudatur ve-  
trunq̄. f. posse bene  
præfse, & bene su-  
berfse. De necessitate  
vero virtutis mona-  
sticæ in principe ma-  
gis q̄ in cive, de qua  
hic tractat, dicendū  
est, q̄ cū inter prin-  
cipis, & cives tm̄ in-  
terit, q̄ princeps vices  
totius multitudi-  
nis in se gerit, vt pote  
curā illius hñs, cives  
autē partes sunt, con-  
seques est, q̄ priuata  
malitia principis ad  
male p̄cipiendū toti  
multitudini eū indu-  
ce. & sic cōi bono  
sufficiens est nocerē.  
Priuata autē malitia  
civiti bono existente  
principe, cōi bono  
est diluēt, non tñ  
nocere sufficit: quia  
efficacē actionē ad  
eōe non habet, sed  
diminuat. Prop̄ter  
q̄ oportet, si cōe bo-  
nū publicū recte se  
habet, hñe principē,  
qui sit & vir & prin-  
ceps bonus, vnde Ec-  
clesiastes 10. dī. Ve-  
terez, cuius rex est  
puer, & cuius princi-  
pes mane comedūt,  
s. sine prudentia vt  
puer, & sine speran-  
tia indulgetes primū  
ventri: viraq̄ autem  
virus est monastica.

AD SECUNDVM dicendum, q̄  
non semper aliquis obedit legi  
bonitate perfecta virtutis: sed  
quandoque quidem ex timore  
pœnæ, quandoque autem ex solo  
dictamine rationis, quod est q̄-  
dam principium virtutis, vt \* su-  
pra habitum est.

AD TERTIVM dicendū, q̄ bo-  
nitas cuiuslibet partis considera-  
tur in proportione ad suū totū.  
vnde & Aug. dicit in 3. Confes q̄  
turpis est omnis pars, quæ suo to-  
ti non congruit. Cū igitur qui-  
libet homo sit pars civitatis, im-  
possibile est, q̄ aliquis homo sit  
bonus, nisi sit bene proportiona-  
tus bono communi: nec totum  
potest bene existere, nisi ex parti-  
bus sibi proportionatis. Vnde im-  
possibile est, q̄ bonum commu-  
ne civitatis bene se habeat, nisi ci-  
ues sint virtuosī, ad minus illi, q̄-  
bus convenit principari. Sufficit  
autem quantum ad bonum com-  
munitatis, quod alii intantū sint  
virtuosī, quod principum man-  
datis obediāt, & ideo \* Philoso-  
phus dicit in 3. Polit. quod eadē est vir-  
tus principis, & boni viri: non au-  
tem eadem est virtus cuiuscūque  
civis, & boni viri.

AD QVARTVM dicendum, q̄  
lex tyrannica cum non sit secun-  
dum rationem, non est simplici-  
ter lex, sed magis est quædam p̄-  
uerfitas legis. Et tamen inquantū  
habet aliquod de ratione legis, in-  
tendit ad hoc, q̄ cives sint boni.  
Non enim habet de ratione le-  
gis, nisi secundum hoc, q̄ est dī-  
ctamen alicuius præfidentis in subdi-  
tis, & ad hoc tendit, vt subditi le-  
gi sint bene obediētes, quod est  
eos esse bonos, non simpliciter,  
sed in ordine ad tale regimen.

ARTICVLVS II.

*Utrum legis actus conuenienter  
assignentur.*

AD SECUNDVM sic proceditur.  
Videtur, quod legis actus nō  
sint conuenienter assignati in  
hoc, quod dicitur, quod legis a-  
ctus est imperare, vetare, permit-  
tere, & punire. Lex enim omnis  
præceptum commune est, vt \* le-  
gisconsultus dicit: sed idē est im-  
perare quod præcipere, ergo alia tria superfluent.

¶ Præf. Effectus legis est, vt inducat subditos ad bo-  
num, sicut \* supra dictum est: sed consilium est de  
meliori bono, quàm præceptum, ergo magis perti-  
net ad legem consulere, quàm præcipere.

¶ Præf. Sicut homo aliquis incitatur ad bonum per  
pœnas, ita etiam & per præmia, ergo sicut punire po-

nitur effectus legis, ita etiam & præmiare.

¶ Præf. Intentio legislatoris est, vt homines faciat  
bonos, sicut \* supra dictū est: sed ille qui solo metu  
pœnarum obedit legi, nō est bonus, nam timore ser-  
uili, qui est timor pœnarum, etsi bonum aliquis faci-  
at, non tamen aliquid beneficit, vt \* Aug. dicit: non  
ergo videtur esse proprium legis, quod puniar.

SED CONTRA est, qd \* Isidorus dicit in 5. Ety. Oīs  
lex aut permittit aliquid, vt vir fortis præmiū petat:  
aut vetat, vt sacrarum virginū nuptias nulli liceat pe-  
tere: aut punit, vt qui cædem fecerit, capite plectat.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut enuntiatio est ratio-  
nis dictamen per modum enūtiandi, ita etiā lex per  
modum præcipiēdi. Rationis autem proprium est,  
vt ex aliquo ad aliquid inducat: vnde sicut in demō-  
stratiuis scientiis ratio inducit, vt assentiatur cōclu-  
sioni per quēdā principia, ita etiam indncit, ut assen-  
tiatur legis præcepto per aliquid. Præcepta autem  
legis sunt de actibus humanis, in quibus lex dirigit,  
vt \* supra dictum est. Sunt autem tres differentie hū-  
manorum actuum. Nā, sicut \* supra dictum est, qui-  
dam actus sunt boni ex genere, qui sunt actus virtu-  
tum, & respectu horum ponitur legis actus præcipe-  
re, vel imperare. Præcipit enim lex omnes actus vir-  
tutum, vt dicitur in 5. \* Ethicor. Quidam autem sunt  
actus mali ex genere, sicut actus vitiōsī, & respectu  
horum lex habet prohibere. Quidā vero ex genere  
suo sunt actus indifferentes, & respectu horum lex  
habet permittere, & possunt etiam indifferentes dici  
omnes: illi actus qui sunt vel parum boni, vel parum  
mali. Id autem, per quod inducit lex ad hoc, quod  
sibi obediatur, est timor pœnæ, & quantum ad hoc  
ponitur legis effectus punire.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut cessare a  
malo habet quandam rationem boni, ita etiam prohi-  
bitio habet quandam rationem præcepti: & secun-  
dum hoc large accipiendum præceptum, vniuersali-  
ter lex præceptum dicitur.

AD SECUNDVM dicendū, q̄ consulere non est p̄-  
prius actus legis, sed potest pertinere etiam ad per-  
so nam priuatum, cuius nō est condere legem, vnde  
etiam Apostolus 1. ad Cor. 7. cum consilium quod-  
dam daret, dixit: Ego dico, non Dominus. & ideo  
non ponitur inter effectus legis.

AD TERTIVM dicendum, quod etiam præmiare  
potest ad quemlibet pertinere: sed punire non per-  
tinet nisi ad ministrum legis, cuius autoritate pœ-  
na infertur: & ideo præmiare non ponitur actus legis  
sed solum punire.

AD QVARTVM dicendū, q̄ per hoc, q̄ aliquis inci-  
pit assuefieri ad vitandum mala, & ad implendum  
bona propter metum pœnæ, perducitur quādoque  
ad hoc, quod delectabiliter, & ex propria voluntate  
hoc faciat, & secundum hoc lex etiam puniēdo per-  
ducit ad hoc, quod homines sint boni.

QVAESTIO XCIII.

*De lege æterna, in sex articulos diuisa.*

DE I N D E considerandum est de singulis.  
Et primo, de lege æterna. Secundo, de le-  
ge naturali. Tertio, de lege humana. Quar-  
to, de lege veteri. Quinto, de lege noua, quæ est lex  
Euangelii.

De sexta autem lege, quæ est lex fomitis, sufficiat  
quod dictū est, cum de peccato originali ageretur.

Prima Secundæ S. Tho. CC CIRCA

Ar. præced.

Enchirid. c. 121. tom. 3. Lib. 5. Ety. mo. ca. 19. in prin. & lib. 2. cap. 19.

q. 90. artic. 1. & 91. ar. 4. q. 18. ar. 5. & 8.

Ca. 1. a me- dio, & cap. 2. tom. 5.